

підготовки майбутнього вчителя: Матеріали всеукр. наук.-практ. конференції з міжн. участю (м. Вінниця, 21-22 листопада, 2018 р.). – Вінниця, 2018. – С. 81-84.

М. Ярмошкіна,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент Л. Старовойт

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Постановка проблеми. На сучасному етапі актуальним є питання щодо розвитку здібностей школярів початкової школи на уроках трудового навчання. Сьогодні дуже важлива готовність людини діяти проєктивно і творчо за будь-яких обставин – це соціальний запит, що відповідає потребам дитини бути самостійною, знати та вміло використовувати (реалізовувати) свої можливості.

Сучасні діти стали більш проінформованими, багато хто володіє комп'ютером, більшість, приходять до школи й вже уміють читати. Школа покликана надавати індивідуальну допомогу дітям у здійсненні базових первинних потреб. Крім того, вона створює умови для вільного створення фізичних, інтелектуальних, емоційних здібностей і можливостей, встановлених природою, і допомагає дитині в духовній і творчій реалізації.

Аналіз наукових досліджень. Дослідженням проблеми творчості молодших школярів займалися: С. Рубінштейн, Л. Виготський, З. Фрейд, Дж. Піаже. Питаннями трудового навчання та виховання школярів займалися такі видатні вчені як: Я. Коменський, А. Макаренко, Й. Песталоцці, С. Русова, Г.Сковорода, К. Ушинський.

Виклад основного матеріалу. Найбільш сензитивним для розвитку творчості дитини є період навчання та виховання у початковій школі. У цей вік

діти найбільше прагнуть до творчості та розвиваються, особливо завдяки урокам трудового навчання. Найважливішою метою на уроках трудового навчання виступає розвиток творчості школяра, формування творчих умінь та навичок, наукового світогляду. На уроках трудового навчання формуються естетичні смаки учнів, розвиваються творчі здібності.

На думку психолога Л. Виготського, творчість є нормою розвитку дітей. Розвиток творчих здібностей є найважливішим завданням початкової освіти, адже цей процес пронизує всі етапи особистісного розвитку дитини, пробуджує ініціативність і незалежність прийнятих рішень, звичку до вільного самовираження, впевненості в собі. Людина, яка здатна творчо та креативно мислити, вміє знаходити вихід із нестандартних ситуацій та легше адаптується в житті [1, с. 150]

Видатний педагог В. Сухомлинський зазначив, що дуже важливо, щоб дивовижний світ природи, краси, музики, фантазії, творчості, що оточує дітей перед школою, не закrywся перед дверима дитячого класу. Молодший шкільний вік характеризується великим прагненням до творчості, пізнання, активної діяльності. Він вважає, що властивості людської психіки, основи інтелекту і всієї духовної сфери виникають і формуються в основному у період дошкільного і початкового дитинства, хоча результати розвитку зазвичай зустрічаються пізніше. Відсутність творчості, як правило, стає непереборною перешкодою в середній школі, коли необхідно вирішувати нестандартні завдання. Завчаючи навчальний матеріал, ми забуваємо про основне джерело знань – навколишній світ та природу [6, с. 205].

На нашу думку, дуже важливо, щоб на уроках діти безпосередньо встановлювали контакт пов'язаний з роботами майстрів. Увага дітей ще нестійка, їх привертає все яскраве і незвичайне. Необхідно знайомити дітей з такими матеріалами, як пластилін, папір, картон, природні матеріалитощо. Також я вважаю, що має бути умова творчості – право вибору. Діти можуть вибирати, яку фігурку зробити, а наприкінці уроку вже матимуть велику радість від того, що їм це вдалося.

З перших кроків на уроках трудового навчання потрібно:

- розвивати необхідні компетентності;
- розвивати спостереження, естетичні почуття;
- систематично виконувати роботу;

- використовувати візуально-виразні засоби мови (порівняння, епітети, уособлення);
- грамотно та послідовно описувати свої дії [7, с. 60].

З програми трудового навчання для учнів початкових класів (1-4 класи), можна підкреслити, що у кожному із класів вивчаються п'ять основних розділів повторно. При їх вивченні, в учнів збільшується обсяг знань з одних і тих самих тем, отримують нові якісні знання, що є складними, відповідно до віку молодших школярів [7, с. 60].

Поштовхом для творчості, можуть бути нетрадиційні форми навчання, а саме:

- урок-турнір (лицарський, екологічний);
- урок-гра;
- урок-дослідження;
- урок-подорож;
- інтегровані уроки;
- сюжетні (казкові) уроки [7, с. 81].

На уроках трудового навчання, дитина реалізує власні можливості, завдяки творчій діяльності. На відміну від навчальної, творча діяльність не спрямована на засвоєння вже відомих знань. Вона сприяє прояву дитячої самодіяльності, самореалізації, реалізації власних ідей, які спрямовані на створення нових. Здійснюючи ці види діяльності, діти вирішують різні завдання і з різними цілями. Творча діяльність вирішує пошукові та творчі завдання з метою розвитку здібностей дитини.

Художня обробка паперу, аплікація, конструювання, квілінг, паперова пластика, орігамі, декупаж знайомлять школярів з передачею форми, кольору, співвідношення розміру і передачі просторових відносин предметів в межах аркуша паперу та в різних техніках. Проявляється творча уява та фантазія. Різноманітність видів роботи з папером і картоном забезпечує різнобічну та активну роботу всіх аналізаторів і позитивно впливає на розвиток загальної та дрібної моторики. Вона також має велику освітню цінність, оскільки учні засвоюють досвід спільної діяльності, визначають важливість особистих зусиль для успіху спільної роботи.

Необхідно спиратися на життєвий досвід дитини, отриманий у ЗДО, а також вдома.

На кожному етапі навчання необхідно закріплювати навички культури праці:

- правильно організувати робоче місце після отримання знань про майбутній виріб: підбирати матеріали, підбирати інструменти, розташувати так, щоб було зручно ними користуватися;
- дотримуватись порядку на робочому місці протягом усього уроку, виконувати трудові дії якісно: красиво, точно, доводити розпочату справу до кінця;
- економно витратити матеріали, раціональне використовувати інструменти;
- строго дотримуватися правил безпечної роботи з інструментами;
- постійно стежити за правильністю виконання завдання.
- знаходити помилки та виправляти їх.

На думку О. Савченко є важливим використання природного матеріалу на уроках трудового навчання, що обумовлено розвитком творчих здібностей, спостережливості, уяви, сприяє екологічному вихованню, формує творче мислення. Діти навчаються розпізнавати красу природи, виготовляти вироби з різноманітного матеріалу своїми ж руками (4). В свою чергу, Г. Сковорода стверджував, що творчі здібності закладені у дитини від народження, головне створити умови для їх подальшого розвитку. М. Левіна наголошує, що на уроках трудового навчання як вдома так і в школі, можна навчитися великої кількості корисних речей, користуватися різними матеріалами та доцільно використовувати їх [1, с. 121].

Висновки. Таким чином, можна сказати, що для сучасного суспільства, у якому необхідно адаптуватись до навколишніх умов, навчитись пізнавати світ, потрібно мати розвинені творчі здібності. Для цього необхідно, щоб у початковій школі були оптимальне середовище. Уроки трудового навчання є одною із основних ланок для розвитку даних здібностей. В таких умовах творча особистість молодшого школяра буде комплексно сформована.

Література

1. Выготский Л. С. Воспитание творчества, эстетического суждения и технических навыков. Педагогическая психология. Минск: Педагогика, 1991. 480 с.
2. Закон України «Про освіту». URL: zakon.rada.gov.ua/go/1060 (дата звернення: 22.03.2001).
3. Левина М. Беляков Е.А. 365 весёлых уроков труда. Минск: Рольф, Айрис пресс, 1999. 256с.

4. Національна доктрина розвитку освіти. Київ: Шкільний світ, 2001.
5. Савченко О. Я. Розвивай свої творчі здібності : навч.-метод. посібник для молодших школярів. Київ: Освіта, 1993. 224 с.
6. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. Київ: Рад. шк., 1988. 304 с.
7. Старовойт Л. В. Методика творчого розвитку молодших школярів у процесі трудового навчання та художньої праці: дис... канд. пед. наук: 13.00.02 – 2009. – С.18.
8. Lazarenko N. I., Brovchak L. S., Starovoit L. V. The development of musical intelligence in junior schoolchildren during the lessons of the artistic cycle. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference, 24–25 May 2019. Vol. IV. P. 422–439. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/3999>.

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Кафедра мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Збірник матеріалів науково-практичної конференції
викладачів і студентів

Серія
«Мистецтво»

Відповідальний за випуск: Старовойт Л.В.
Комп'ютерна верстка: Безкоровайна І.В.